

Плющик Є. В., Ямчинська Г. В. Розвиток обдарованості дітей дошкільного віку засобами народного мистецтва // Нові наукові технології навчання. Збірник наукових праць / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Київ-Вінниця, 2011. – Вип 67. Частина 1. – С. 180-183

УДК 78 (07)

Є. В. Плющик,
Ямчинська Г. В.
(Житомирський державний університет)

Розвиток обдарованості дітей дошкільного віку засобами народного мистецтва

У статті розглянуто особливості розвитку обдарованості дітей дошкільного віку засобами народного мистецтва

Проблема особистості є важливою проблемою педагогіки. Розкриття характеристик у першу чергу націлює на вивчення соціального середовища, тому що поза цього середовища немає особистості зовсім. Аналіз поняття "середовище" дозволяє виділити такі концептуальні компоненти: 1. суспільні відношення; 2. просторово-часове буття дитини; 3. засіб самовизначення дитини; 4. простір поведінки дитини; 5. сфера, що залежить від соціальних процесів; 6. засіб самовираження; 7. набір подразників.

С. Такакс підкреслював: "... досвід привів багатьох вчених до необхідності переглянути загальноприйнятні критерії у визначенні дитячої обдарованості й ретельно вивчати середовище, у якому розвивається та чи інша дитина" [1:44].

Соціальні взаємодії грають вирішальну роль у розвиток мислення дитини. Нова модель навчання, яка обумовлює бачення процесу навчання як сукупної дії. Тобто акцент переноситься із змісту навчання на способи взаємодії й перед педагогами виникає проблема організації форм навчального співробітництва дітей та дорослих.

У Житомирському університеті імені Івана Франка у 2007 році були започатковані курси для дітей віком від 3 до 6 років. Заняття проводяться двічі на тиждень по **півтори** години кожне. Протягом цього часу діти займаються у трьох напрямках по 20-25 хвилин: музикою, образотворчим мистецтвом та розвивальними вправами. Діти малюють, займаються ліпленням, роблять аплікації, співають, танцюють, вчать музичну грамоту, знайомляться з літерами, цифрами, вчаться бути вихованими, вживати ввічливі слова, вивчають віршички і скоромовки, відгадують загадки, грають в різноманітні логічні ігри - і це не весь перелік того, чим займаються наші діти на заняттях.

Створені курси мають на меті всебічно розвинути кожну дитину. За допомогою підібраних вправ розвиваються пізнавальні процеси - увага, пам'ять, мислення, уява; моторика. Велика увага приділяється розвитку позитивних людських якостей у дітей. Вони вчаться бути добрими, дружелюбними, ввічливими. Вихователі прагнуть розвинути в них дружелюбність, взаєморозуміння, бажання допомогти товаришу.

Проблеми пошуку співробітництва ми поділили на такі групи: 1. вивчення впливу соціальних взаємодій на розвиток мислення дитини; 2. аналіз сумісної навчальної діяльності педагога та дитини; 3. розгляд перспектив використання у груповій роботі нових інформаційних технологій. Найближчий етап розвитку дитини залежить від ситуації взаємодії як комунікативно-знакового середовища. Джерелом розвитку дитини виступає взаємодія дитини й дорослого, а форма цієї взаємодії на трансляцію образів, схем, настанов тощо.

На заняттях здійснюється формування первинних мисленнєвих умінь дітей порівняння, узагальнення, класифікація, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

Важливо, що на заняттях з розвитку творчого мислення не буває неправильних відповідей. Кожен висловлює свою думку так, як він вважає за потрібне. Кожна думка доповнюється баченням інших, і тому добре усвідомлюється.

Обговорюючи якусь проблему, ми намагаємося дуже обережно ставитися до кожної неординарної думки, бо кожне зневажливе зауваження може привести до того, що дитина замкнеться й може вже ніколи не висловити вголос своєї думки. У такої людини зникає впевненість у своїх можливостях, вона постійно оглядається на інших. Як наслідок, зникає бажання вчитися, щось робити. Саме тому основними елементами навчально-виховної діяльності на наших заняттях є похвала, заохочення, розгляд думок і поглядів кожної дитини. Враховується настрій і самопочуття, бажання чи небажання робити ту чи іншу вправу, завдання.

А. Адлер, засновник холі стичної теорії системи індивідуальної психології, підкреслював необхідність розуміння кожної дитини як інтегрованої цілості у рамках соціальної системи, "... намагання до самовдосконалення, яке також характеризує розвиток дитини" [2:39].

Всебічному розвитку дітей сприяють різноманітні види діяльності на заняттях. Це індивідуальна робота, робота в парах та колективна спільна робота. Наприклад, на уроках образотворчого мистецтва діти не лише виготовляють свої власні роботи, а ще й роблять колективні малюнки. Це сприяє розвитку дружелюбної атмосфери в колективі, згуртованості, відповідальності за свої дії.

Всі заняття проходять у формі гри, бо гра є провідною діяльністю дошкільника. Недарма дошкільне дитинство називають періодом гри. Гра є найдоступнішою для дитини діяльністю, оскільки найбільше відповідає її фізичним і психічним можливостям. Вона ніколи не ставить недосяжних вимог, але водночас завжди потребує певного напруження сил, підтримує бадьорість, життєрадісність дитини, укріплює її здоров'я.

Саме тому на заняттях всі вправи подаються з використанням ігрових моментів. Проводиться багато ігрових вправ, ігрових хвилинок, фізкультхвилинок. Вони дають змогу дітям порухатися. Крім того, з грою у дітей пов'язані приємні емоції, що позитивно впливає на гарний психічний розвиток. Кожне заняття починається із заспокійливої гри з метою налаштування дітей на робочий лад та створення **присмної** робочої атмосфери.

Гра для дошкільника є засобом відображення навколишньої дійсності, способом проникнення в діяльність і стосунки дорослих. Тому в деяких іграх діти закріплюють ці знання і стосунки.

Розвиток моторики значною мірою відбувається в грі, оскільки вона за певної організації створює сприятливі умови для удосконалення рухів дитини. У грі формується довільна пам'ять, діти запам'ятовують і пригадують більше слів, ніж у будь-якій іншій діяльності. Її головна перевага в тому, що в ній з'являється довільність пізнавальних процесів, формується особистість дитини.

Дуже важливо, що на заняттях постійно пізнається щось нове, робляться відкриття кожною дитиною зокрема. А це є важливою передумовою розвитку. Лише тоді, коли дитина робить для себе якесь нове відкриття, вона піднімається на щабель вище свого попереднього рівня розвитку.

Кожне заняття - це казка, яка допомагає дітям засвоїти необхідний матеріал. Діти входять у світ казки та співпрацюють з казковими героями, допомагають їм та радіють спільним успіхам та перемогам.

Важливим завданням таких курсів було створити гарну, довірливу атмосферу з дітьми та їх батьками, адже це головна передумова плідної та результативної роботи.

Крім основних занять, ми проводимо спільні свята дітей і батьків, що допомагає зблизитися не тільки вихователям із своїми вихованцями, а й дітям зі своїми батьками. На таких святах ми використовуємо спільну роботу батьків і їх дітей, а потім демонструємо результати спільної колективної праці. Це викликає величезні позитивні емоції і дітей, і батьків, сприяє їх зближенню і порозумінню.

У своїй роботі ми спираємося на положення, що взаємодія дитини з оточуючим середовищем обумовлена двома зустрічними тенденціями а саме: зміною зовнішнього середовища під впливом людини й змінами самої людини від впливом середовища, що знаходить відображення в особливостях психіки. Механізм взаємодії людини й середовища може бути представленим наступним чином: у результаті взаємодії індивіда з оточуючими його умовами оформлюється особлива, ніби перехідна реальність, образ, у якому уявлені різні компоненти соціального середовища (ідеологічні, економічні, технічні, пізнавальні, соціокультурні й мотиваційні). Під впливом цього образу дитина й розвивається. Тобто тип розвитку дитини складається у відповідності до образу життя який уявляє середовище: соціо-економічні умови сім'ї, рівень й особливості соціокультурного розвитку середовища життєдіяльності, які надають можливості розвитку. Але шлях особистісного розвитку кожної людини строго індивідуальний та залежить від багатьох чинників.

Оцінити для дитини такі умови розвиваючого середовища (РС) - під розвитком розуміється складний інволюційно-еволюційний наступаючий рух, у ході якого діють прогресивні та регресивні інтелектуальні, особистісні, поведінкові, діяльнісні зміни у самій людині.

Відповідно повинні бути осмислені й трансльовані у наших програмах для обдарованих дітей з позиції пошуку їх конструктивних можливостей у плані розвитку та соціалізації, адаптуванні у середовищі. При цьому не можна забувати, що ці програми не повинні будуватися апологетиці соціального початку в обдарованій дитині або будуватися на окремо узятому аспекті розвитку. Необхідний уcht усіх особливостей біосоціальної природи людини й взаємовплив цих рівнів друг на друга. З цією метою програми для обдарованих дітей повинні будуватися й на досягненнях природних наук у рішенні питання про співвідношення біологічного й соціального у природі людини. Це й знання законів вікової психофізіології тощо.

Можливі різні стратегії вибудування відношення із середовищем. Найбільш розповсюджені дві: адаптація до середовища й організація середовища, її відтворення. Перша стратегія передбачає, що важкість пристосування повністю лягає на обдаровану дитину, воно не розділяється її мікросередовищем. В основі другої стратегії лежить активність обдарованої дитини, спрямована на створення, побудування системи нових відношень, відповідних сфер її життєдіяльності та вияв умов, шляхів, можливостей подальшого розвитку. Тобто посилюється активна роль обдарованої дитини за рахунок входження у число активно діючих на загальну ситуацію розвитку нових груп людей. Розширюється різноманітність самодіяльної прояви обдарованої дитини на різних рівнях, у різних формах та видах представленого.

Врахування фактора середовища, що розвивається, дозволяє вирішити багато проблем обдарованих дітей, оскільки саме середовище, що розвивається, допомагає розвитку позитивної Я-концепції, концепції творчого конформізму для вирішення конфлікту між збереженням незалежності й підкоренням груповим інтересам, зменшенню впливу негативних суспільних стереотипів, перероблення поведінки, яка породжує негативну реакцію оточуючих, зняття блокування творчої енергії обдарованої дитини, оформленню адекватних уявлень про себе, про світ, пошуку свого місця у суспільстві й навіть відкриттю дитиною своєї обдарованості.

Відношення дитини до середовища – активний аспект її розвитку. Забезпечити оптимальне психологічний та особистісний розвиток обдарованої дитини можливо через створення РС, зміну змісту діяльності всіх її

суб'єктів, тобто людей, які вступають у взаємодію з обдарованими дітьми: педагогів, батьків, інших дітей, лікарів або педіатрів, бібліотекарів, соціальних робітників тощо.

Про результативність нашої роботи ми можемо говорити лише спостерігаючи за дітьми, та їх розвитком. Діти, які відвідують курси постійно, не пропускають, досить помітно змінилися. Вони стали уважнішими, почали більше замислюватися над тими чи іншими проблемами, творчо підходити до різноманітних завдань. Крім того, у них з'явилися нові друзі, за якими вони сумують і чекають на наступну зустріч у затишній і довірливій атмосфері, яку ми всі разом намагаємося створювати і щоразу підтримувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Takacs, C. They don't get gifted until 4th grade: what parents can do until then // Roeper Review. 1982. № 4. P. 44.]
2. Adler, A. Praxis und Individualpsychologie. Munich, 1930. P. 39.

Плющук Е. В., Ямчинська Г. В. Розвиток обдарованості дітей дошкільного віку засобами народного мистецтва

В статье рассмотрены особенности развития одарённости детей дошкольного возраста методами народного искусства

Plustchik E. V., Javchinskaja G. V.

The article dealt

Рукопис надійшов до редакції